

KANSALLINEN
KOULUTUKSEN ARVIOINTIKESKUS
NATIONELLA CENTRET
FÖR UTBILDNINGSAUTVÄRDERING

LUKION TUNTIJAKOKOKEILUA KOSKEVAN ARVIOINNIN HANKESUUNNITELMA

Päivi Kamppi, Laura Lepola, Jukka Marjanen

LUKION TUNTIJAKOKOKEILUN HANKESUUNNITELMA

1. Johdanto

Opetus- ja kulttuuriministeriö käynnisti 1.8.2016 lukion tuntijakokokeilun, jonka tavoitteena on ollut saada kokemuksia lukiokoulutuksen yleisistä valtakunnallisista tavoitteista ja tuntijaosta annetun valtioneuvoston asetuksen (942/2014) 9 §:ssä säädettyä suuremman opiskelijakohtaisen valinnaisuuden mahdollistamisesta ja sen toimivuudesta.

Kokeilu koskee 1.8.2016 ja 1.8.2017 opintonsa aloittaneita lukiolaisia yhteensä 28 kokeiluun valitussa lukiossa. Kokeilussa mukana olevilla lukiolaisilla on oikeus päättää, opiskelevatko he lukion oppimäärän valtakunnallisen tuntijaon vai kokeilutuntijaon mukaisesti.

Tuntijakokokeilun toimivuuden ja vaikuttavuuden selvittämiseksi Opetus- ja kulttuuriministeriö on esittänyt Karvin arviointisuunnitelmaan lisättäväksi lukiota koskevan arviointihankkeen vuosille 2020-2021, jossa tuotettaisiin seuranta- ja arviointitietoa aikaisempaa valinnaisemman tuntijaon ja yksilöllisempien opiskeluvalintojen toimivuudesta ja vaikutuksista niin opiskelijoiden, henkilöstön kuin eri kokoisten oppilaitosten näkökulmasta. Tuntijaon kehittämiseksi arviointitietoa toivotaan lisäksi koulutuksen kansallisten tavoitteiden ja tuntijaon keskinäisestä yhteydestä, tuntijaon vaikutuksista opiskelijoiden yleissivistykseen sekä kokeilun vaikutuksista ylioppilastutkinnon koevalintoihin ja tutkintomenestykseen.

Nyt käsillä oleva arviointi liittyy Karvin vuosille 2020-2023 laaditun arviointisuunnitelman läpileikkaavaan teemaan ”koulutusjärjestelmän toimivuus ja kehittäminen”. Arviointisuunnitelmassa lukion tuntijakokokeilu -arvioinnin tehtävä on määritelty seuraavasti:

”Arvioinnissa tarkastellaan opiskelijoiden ja henkilöstön tuntijakokokeilusta saamia kokemuksia lukion ydintehtävien, eli laaja-alaisen yleissivistyksen vahvistamisen, opetus- ja kasvatustehtävän toteuttamisen sekä jatko-opintovalmiuksien tuottamisen näkökulmasta. Tuntijaon kehittämiseksi arviointitietoa tuotetaan kokeilun vaikutuksista valittaviin aineisiin ja siten yleissivistykseen, ylioppilastutkinnon koevalintoihin ja tutkintomenestykseen. Lisäksi arvioinnin tavoitteena on saada tietoa kokeilun mahdollistamisesta lukioissa sekä sen vaikutuksista henkilöstön asemaan erikokoisissa ja erilaisen toimintakulttuurin omaavissa oppilaitoksissa.” Arvioinnissa selvitetään myös keskeisten kokeilussa mukana olleiden lukioiden henkilöstön ja opiskelijoiden kokemuksia sekä heidän ja sidosryhmien näkemyksiä siitä, miten tuntijakoa pitäisi tulevaisuudessa kehittää.”

2. Arvioinnin tausta

Lukiossa opiskeltaviin oppiaineisiin ja tuntijakoon on kohdistunut muutospaineita jo kauan, mutta täyttä yhteisymmärrystä siitä, mitä oppiaineita tai opintojaksoja (kurseja) voitaisiin vähentää tai poistaa, ei ole saatu aikaan. Toisaalta säästöpainneissa niin suurilla kuin pienillä lukioilla on ollut haasteita tarjota riittävän monipuolinen valikoima opintojaksoja (esim. <https://yle.fi/uutiset/3-7723575>). Koulutuksen arviointineuvoston (2011:55) laatimassa, vuoden 2014 tuntijakouudistusta pohjustaneessa Lukiokoulutuksen opetussuunnitelman perusteiden ja tuntijaon toimivuutta koskevassa arvioinnissa todettiin jo vuonna 2011, että

”Kokonaisuutena tuntijako on toiminut ja toteutunut kohtuullisen hyvin, joskin myös ongelmia on. Syventävien kurssien tarjonta on opiskelijoiden kannalta melko hyvä. Pienillä lukioilla ei ole kuitenkaan etenkään ainerealin myötä samoja mahdollisuuksia kurssien tarjontaan kuin suurilla lukioilla. Opinto-ohjauksen syventävä kurssi ei ole toteutunut neljäosassa lukioita. Soveltaville kurseille ja ylioppilastutkintoon sisältyvämmien aineiden syventäville kurseille ei paljoo jää tilaa ja niiden määrä vähenee. Opiskelijoiden kielivalikoiman suppeus on huolestuttava.

Opiskelijoiden valintatoiveita rajoittavista tekijöistä suurimpia ovat koulun työjärjestyksen laadinnan reunaehdot ja resurssien puute, etenkin pienissä lukioissa. Kurssitarjonnan varmistamiseksi pienet lukiot ovat käyttäneet suuria lukioita enemmän vaihtoehtoisia opiskelutapoja kuten useiden lukioiden yhteistä tarjontaa ja verkkokurseja.

Opiskelijoiden oikeudenmukainen kohtelu ja oikeusturva toteutuvat siinä mielessä, että opiskelijat saavat lähestulkoon sen mitä tuntijako edellyttää. Valinnanmahdollisuudet vain vaihtelevat. Koulutuksellisesta tasa-arvosta ei kuitenkaan voida puhua niin kauan kuin lukiot ovat kurssitarjontamahdollisuuksissa koon suhteen eriarvoisessa asemassa.

Mikäli tuntijakoa ja opetussuunnitelman perusteita aiotaan muuttaa perusteellisemmin, tulisi tätä edeltää keskustelu yleissivistyksen käsitteestä.”

Vuoden 2014 tuntijakouudistusta taustoitti myös Koulutuksen arviointineuvoston (2012:59) Lukiolaisten jatkokoulutusvalmiuksia selvittänyt arviointi, jossa lukio-opintojen haasteina todettiin oppimistavoitteiden suuri määrä. Puutteita havaittiin asioiden syvässä ymmärryksessä, suomen ja ruotsin kielen, matematiikan sekä yhteiskunnallisten aineiden osaamisessa. Esille nostettiin myös opintojen pirstaleisuus, opiskelijoiden itseohjautuvuuden ja työelämätaitojen kehittämistarpeet sekä opinto-ohjauksen lisääminen.

Pitkään esillä ollut, keskeinen lukion tuntijakoon liittyvä muutostarve liittyy myös siihen, että lukio-opinnot koetaan raskaina ja uuvuttavina. Esimerkiksi Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen Kouluterveyskyselyyn (2018) vastanneista lukiolaisista jopa kolmannes kokee hukkuvansa koulutyöhön vähintään muutamana päivänä viikossa. Lisäksi reilu 35 prosenttia lukiolaisista on ollut huolissaan omasta mielialastaan kuluneen vuoden aikana. Suomen Lukiolaisten Liiton (11.11.2018, <https://yle.fi/uutiset/3-10502976>) mukaan lukion tavoitteita pitäisikin uskaltaa karsia, sillä heidän mukaansa lukiossa vaaditut sisällöt ja käytettävissä oleva aika eivät ole enää tasapainossa. Käytännössä vaatimus kohdistuu siis lukioaineiden ja opintojaksojen määrän vähentämiseen.

Lukion tuntijako

Lukion tuntijakoa on muutettu viimeksi vuonna 2014, jonka mukaiset lukion opetussuunnitelman perusteet tuli ottaa käyttöön viimeistään 1.8.2016. Lukion kansallisesta tuntijaosta on säädetty Valtioneuvoston asetuksessa (942/2014), jossa määritellään lukion oppiaineiden opetukseen käytettävät vähimmäismäärät vuosiviikkotunteina. Yksi vuosiviikkotunti vastaa 38 oppituntia. Koulutuksen järjestäjä päättää asetuksen pohjalta paikallisesta tuntijaosta. Lukiossa opetettavat oppiaineet on listattu tämän hankesuunnitelman taulukkoon 1.

Lukion yleissivistävä tehtävä

Uuden, 1.8.2019 voimaan tulleen lukiolain (714/2018) mukaan ”lukiokoulutus antaa opiskelijalle valmiudet aloittaa korkeakoulututkintoon johtavat opinnot yliopistossa tai ammattikorkeakoulussa. Lukiokoulutuksen tarkoituksena on tukea opiskelijoiden kasvamista hyviksi, tasapainoisiksi ja sivistyneiksi ihmisiksi ja aktiivisiksi yhteiskunnan jäseniksi sekä antaa opiskelijoille työelämän, harrastusten sekä persoonallisuuden monipuolisen kehittämisen kannalta tarpeellisia tietoja, taitoja ja valmiuksia. Lisäksi koulutuksen tarkoituksena on antaa opiskelijoille valmiuksia elinikäiseen oppimiseen ja itsensä jatkuvaan kehittämiseen.” Aiempaan lukiolakiin (629/1998) verrattuna lukion perustehtävään ei ole kohdistunut olennaisia muutoksia.

Lukiossa opiskeltavien oppiaineiden määrä on suuri, sillä lukiokoulutuksen tehtävänä on Lukion opetussuunnitelman perusteiden (2015, 12) mukaan *opiskelijan laaja-alaisen yleissivistyksen vahvistaminen*. Lukion opetussuunnitelman perusteissa (emt.) yleissivistyksen todetaan koostuvan arvoista, tiedoista, taidoista, asenteista ja tahdosta, joiden avulla kriittiseen ja itsenäiseen ajatteluun pystyvät yksilöt osaavat toimia vastuullisesti, myötätuntoisesti, yhteisöllisesti ja menestyksekkäästi. Lukioaikana kartutetaan olennaista ihmistä, kulttuureja, luontoa ja yhteiskuntaa koskevaa tietoa ja osaamista. Lukio-opetuksen tarkoituksena on myös harjaannuttaa opiskelijaa ymmärtämään elämässä ja maailmassa vallitsevia monitahoisia keskinäisriippuvuuksia sekä jäsentämään laaja-alaisia ilmiöitä. (Lukion opetussuunnitelman perusteet 2015, 12.)

Yleissivistyksen kartuttamisen lisäksi lukiokoulutuksella on myös *opetus- ja kasvatustehtävä*. Esimerkiksi kielten, elämäntutkimuksen, psykologian, historian ja yhteiskuntaopin, fysiikan ja taiteisiin liittyvien opintojen avulla opiskelija voi rakentaa identiteettiään, ihmiskäsitystään, maailmankuvaansa ja -katsomustaan sekä paikkaansa maailmassa, kehittää suhdettaan menneisyyteen ja suuntautua tulevaisuuteen. Lukiokoulutuksen tulee myös syventää opiskelijan kiinnostusta tieteiden ja taiteiden maailmaan sekä kehittää valmiuksia työelämään ja työhön. (Lukion opetussuunnitelman perusteet 2015, 12.)

Kolmantena lukiokoulutuksen tehtävänä on antaa *yleiset jatko-opintovalmiudet* yliopistoihin, ammattikorkeakouluihin ja lukion oppimäärään perustuvaan ammatilliseen koulutukseen. Lukiokoulutuksen tehtävänä on siis ohjata opiskelijaa tulevaisuuden suunnitelmien laadintaan ja elinikäiseen oppimiseen. (Lukion opetussuunnitelman perusteet 2015, 12.)

Lukion arvoperusta

Lukion opetussuunnitelman perusteissa (2015) lukion arvoperustaa syvennetään aihekokonaisuuksien avulla, jotka ovat kannanottoja ajankohtaisiin kasvatukseen ja koulutushaasteisiin. Lukion arvoperustaa konkretisoidaan lisäksi lukioiden omissa opetussuunnitelmissa, joissa linjataan toimintakulttuuria sekä kaikkien oppiaineiden opetusta ja työskentelyn organisointia. (Lukion opetussuunnitelman perusteet 2015, 12-13.)

Tuntijakokokeilu osana lukion uudistamisen laajempaa kehittämisohjelmaa ja -hanketta 1.8.2016 käynnistetyt lukion tuntijakokokeilu ja lukioiden kehittämisverkosto (Luke) muodostavat Uusi lukio – Uskalla kokeilla -kehittämisohjelman, jonka tavoitteena on uudistaa lukiokoulutusta niin, että se kykenee vastaamaan myös tulevaisuudessa yhteiskunnallisen kehityksen, uusien tieto- ja taitovaatimusten sekä jatko-opiskelun ja työelämän muutosten asettamiin haasteisiin. Tuntijakokokeilusta vastaa opetus- ja kulttuuriministeriö ja lukioiden kehittämisverkoston toiminnasta Opetushallitus. ([https://minedu.fi/lukiokoulutuksen-kehittaminen.](https://minedu.fi/lukiokoulutuksen-kehittaminen))

Lukion uudistamisen kehittämisohjelma liittyy laajempaan, lukiolain ja lukion toiminnalliseen uudistamiseen liittyvään lukion kehittämishankkeeseen, josta Juha Sipilän hallitus päätti keväällä 2017. Uudistusta suunnittelivat opetus- ja kulttuuriministeriö ja Opetushallitus yhdessä laajan sidosryhmä- ja asiantuntijajoukon kanssa. Valmistelussa hyödynnettiin jo aikaisemmin lukion uudistamiseksi tehtyjä selvityksiä, kokeiluja ja hankkeita. ([https://minedu.fi/lukiokoulutuksen-kehittaminen.](https://minedu.fi/lukiokoulutuksen-kehittaminen)) Hallituksen esitys uudeksi lukiolaiksi annettiin eduskunnalle keväällä 2018 ja se tuli voimaan 1.8.2019. Lukion opetussuunnitelman perusteiden uusiminen aloitettiin kesällä 2018 ja niiden on määrä valmistua keväällä 2021.

Tuntijakokokeilu

Opetus- ja kulttuuriministeriön käynnistämässä lukion tuntijakokokeilussa haetaan kokemuksia säädettyä suuremman opiskelijakohtaisen valinnaisuuden mahdollistamisesta ja sen toimivuudesta. Koulutuksen järjestäjän opetuksen tarjontavelvoitteita ei ole kokeilussa muutettu siitä, mitä vuonna 2014 hyväksytyn tuntijakoasetuksen 9 §:ssä on säädetty. ([https://minedu.fi/lukiokoulutuksen-kehittaminen.](https://minedu.fi/lukiokoulutuksen-kehittaminen))

Kokeilusta vastaa opetus- ja kulttuuriministeriö, joka myös päätti kokeiluluvista hakemusten perusteella. Kokeilu toteutetaan tuntijakoasetuksen koulutuksen järjestäjälle säädetyn opetuksen järjestämisvelvoitteen ja Opetushallituksen hyväksymän kokeiluohjelman mukaisesti. Valinnaisuus kohdistuu reaaliaineisiin. ([https://minedu.fi/lukiokoulutuksen-kehittaminen.](https://minedu.fi/lukiokoulutuksen-kehittaminen))

Lukion tuntijakokokeilussa haetaan kokemuksia lukiolaissa tarkoitetun koulutuksen yleisistä **valtakunnallisista tavoitteista** ja tuntijaosta annetun valtioneuvoston asetuksen (942/2014) 9 §:ssä säädettyä **suuremman opiskelijakohtaisen valinnaisuuden mahdollistamisesta** ja sen **toimivuudesta**. (Lukion tuntijakokokeilu 19:2019.)

Tuntijakokokeilun tavoitteina on:

- saada kokemuksia valinnaisemman tuntijaon ja yksilöllisempien opiskeluvalintojen toimivuudesta,
- saada tietoa koulutuksen kansallisten tavoitteiden ja tuntijaon keskinäisestä yhteydestä,
- tuottaa tietoa lukion tuntijaon kehittämiseksi,
- saada tietoa kokeilun vaikutuksista opiskelijoiden yleissivistykseen,
- saada tietoa kokeilun vaikutuksista henkilöstön asemaan,
- saada tietoa kokeilun vaikutuksista erikokoisissa oppilaitoksissa,
- saada tietoa kokeilun toimivuudesta eri opetuskielillä,
- saada tietoa kokeilun vaikutuksista ylioppilastutkinnon koevalintoihin ja tutkintomenestykseen.

Opetus- ja kulttuuriministeriö on selvittänyt yllä lueteltujen tuntijakokeilun tavoitteiden saavuttamista Lukion tuntijakokeilu -julkaisussa (2019:22), joka perustuu tuntijakokeilussa mukana olleiden lukioiden henkilöstölle sekä ensimmäisen ja toisen vuoden opiskelijoille v. 2018 toteutetun kyselyn vastauksiin. Julkaisu tuottaa tietoa suurimpaan osaan yllä esitettyjä kysymyksiä, mutta tarkempien päätelmien tueksi tarvittaisiin mm. uuden kyselyn avulla tuotettavaa seurantatietoa vuonna 2020 lukion päättötodistuksen saavien nuorten sekä lukioiden henkilöstön kokeilua koskevista kokemuksista, tuntijakokeilun haasteista eri kokoisissa oppilaitoksissa ja eri puolilla Suomea sekä kokeilun mahdollisista vaikutuksista ylioppilastutkinnossa menestymiseen ja jatko-opintoihin. Yksi avoimeksi jäänyt ja arvottamista tarvitseva kysymys liittyy myös lukion perustehtävään yleissivistävänä oppilaitoksena, jota nyt toteutettava kokeilu ei täysin tue, kun tarkastellaan vuoden 2015 opetussuunnitelman perusteissa lukiokoulutukselle asetettuja tavoitteita. (Lukion tuntijakokeilu 19:2019.)

Kokeilussa poiketaan tuntijakoasetuksen (942/2014) 9 §:stä. Kokeilu kohdentuu nuorten lukiokoulutukseen ja reaaliaineisiin, jotka on jaettu kahteen ”koriin”, joista molemmista opiskelijan on valittava vähintään 9 syventävää kurssia. Kokeiltava tuntijako ilmenee taulukosta 1. (Lukion tuntijakokeilu 19:2019.)

Taulukko 1:

Nuorille annettavan lukiokoulutuksen tuntijako (kokeilussa ei poiketa tuntijakoasetuksen (942/2014) 9 §:stä äidinkielen ja kirjallisuuden, kielten, matematiikan, opinto-ohjauksen taito- ja taideaineiden eikä teema-opintojen osalta).

Oppiaine	Pakolliset kurssit	Syventävinä opintoina tarjottavien valtakunnallisten kurssien määrä
Äidinkieli ja kirjallisuus	6	3
A-kieli	6	2
B-kieli	5	2
Muut kielet		8+8
Matematiikka		
Yhteinen opintokokonaisuus	1	
lyhyt	5	2
pitkä	9	3
Ympäristö ja luonnontieteet (opiskelijan tulee opiskella vähintään 9 syventävää kurssia, joista 1 kurssi terveystietoa)		
Biologia		5
Maantiede		4
Fysiikka		7
Kemia		5
Terveystieto		3
Humanistis-yhteiskunnalliset tieteet (opiskelijan tulee opiskella vähintään 9 syventävää kurssia, joista 1 kurssi uskontoa/elämäkatsomustietoa)		
Filosofia		4
Psykologia		5
Historia		6
Yhteiskuntaoppi		4
Uskonto/elämäkatsomustieto		6
Taito- ja taideaineet		
Liikunta	5	3
Musiikki	2	2
Kuvataide	1 - 2	2
Opinto-ohjaus	1 - 2	
Teemaopinnot	2	3
<hr/>		
Pakolliset kurssit	30 – 34	
Syventävinä opintoina opiskeltavat valtakunnalliset kurssit vähintään	24	
Kurssit yhteensä vähintään	75	

Koulutuksen järjestäjän opetuksen tarjontavelvoitteet eivät kokeilussa muutu siitä, mitä tuntijakoasetuksen 9 §:ssä on säädetty.

Kokeiluun on valittu mukaan 28 lukiota. Pääsääntöisenä lähtökohtana oli, ettei kokeilutuntijakoa ja erityisen koulutustehtävän tuntijakoa tulisi kohdentaa samoihin kouluihin, koska kahden erityyppisen tuntijakopoikkeaman samanaikainen soveltaminen aiheuttaa sekaannusta kouluissa ja opiskelijoissa, eikä anna oikeaa kuvaa kokeilussa tehtävistä ainevalinnoista. Kokeilun toteuttamisedellytysten arvioinnissa ministeriö kiinnitti huomiota mm. hakijan opinto-ohjauksen järjestämiseen ja sen riittävyteen, opiskelijoiden ja opetushenkilöstön valmiuteen ja halukkuuteen osallistua kokeiluun sekä hakijan ja koulun kokemukseen lukion kehittämistyöstä. Alueellisessa ja kielellisessä kattavuudessa ministeriö kiinnitti huomioita hakijoiden alueelliseen sijaintiin ja oppilaitosten kokoon sekä opetuskieleen (suomi/ruotsi). Ruotsinkielisiä lukioita ei kuitenkaan hakenut mukaan kokeiluun. Tuloksia tulkittaessa on siis jatkossa otettava huomioon, että kokeilussa mukana olevien lukioden kokemusten edustavuuteen tulee suhtautua varoen mm. opetuskielen, resurssien sekä kokeilu- ja kehittämiskulttuurin osalta, sillä näitä kriteereitä käytettiin kokeiluun mukaan hakeneiden lukioden hyväksyntäperusteena. (Lukion tuntijakokokeilu 19:2019.)

Kokeilussa mukana ovat olleet lukio-opintonsa 1.8.2016 ja 1.8.2017 aloittaneet opiskelijat. Kokeilun piirissä olevat 6495 opiskelijaa voivat saattaa opintonsa loppuun kokeilutuntijakoa soveltaen, lukiolain (629/1998) 24 §:n 1 momentissa säädetyn lukion opintoajan puitteissa. Kokeilulukioiden opiskelijoilla on oikeus päättää siitä, opiskelevatko he lukion oppimäärän tuntijakoasetuksen 9 §:n vai kokeilutuntijaon mukaisesti. (Lukion tuntijakokokeilu 19:2019.)

Samoin ylioppilastutkinnon kokeisiin osallistumisen osalta noudatetaan ylioppilastutkinnon järjestämisestä annetun lain (672/2005) 4 §:n säännöstä. Sen mukaan ylioppilastutkintoon osallistuminen edellyttää, että lukion oppimäärää suorittava on ennen osallistumista tutkintoon kuuluvaan kokeeseen opiskellut lukiolain 10 §:ssä tarkoitetun tuntijaon mukaiset pakolliset kurssit aineessa, jonka kokeeseen hän osallistuu. Reaaliaineen kokeeseen aineessa, jossa ei ole yhtään pakollista kurssia, lukion oppimäärää suorittava voi osallistua opiskeltuaan kaksi aineen lukiokurssia. Jos vieraan kielen koe perustuu oppimäärään, jossa ei ole pakollisia kursseja, lukion oppimäärää suorittava voi osallistua kokeeseen opiskeltuaan kolme lukiokurssia. (Lukion tuntijakokokeilu 19:2019.)

Kokeiluun valittavan koulutuksen järjestäjän on tullut huolehtia opiskelijoiden riittävästä opinto-ohjauksesta ja antaa opiskelijoille riittävästi tietoa heidän valintojensa vaikutuksista ylioppilaskirjoituksiin ja jatko-opintoihin. Kokeiluun valitut koulutuksen järjestäjät ovat sitoutuneet myös osallistumaan kokeilun vaikutusten seurantaan ja arviointiin. (Lukion tuntijakokokeilu 19:2019.)

Kokeilu on toteutettu ilman valtion lisärahoitusta. Kokeilulupapäätös on ollut opetus- ja kulttuuriministeriön maksullisista suoritteista annetun asetuksen (688/2015) mukaisesti maksullinen (1 220 euroa). (Lukion tuntijakokokeilu 19:2019.)

3. Arvioinnin tehtävä ja tavoitteet

Lukion tuntijako -arvioinnin tehtävänä on tuottaa riippumatonta, vuorovaikutteisesti ja systemaattisesti kerättyä tietoa tuntijakokokeilusta saaduista kokemuksista ja vaikutuksista sekä antaa eväitä lukion perustehtävästä käytävän keskustelun tueksi.

Lukioiden toimintaan on kohdistunut viime aikoina monia muutoksia uuden lukiolain (714/2018) sekä syksyllä 2019 julkaistujen opetussuunnitelman perusteiden myötä. Laki- ja opetussuunnitelmamuutosten toimeenpano ja käyttöönotto aiheuttavat lukioille merkittävää lisätyötä, joten lähivuosina lukion tuntijakoa ei ole tarkoitus muuttaa (keskustelu Silander & Blom 1.11.2019). Tässä arvioinnissa ei siten tuoteta arviointitietoa tuntijakoon liittyvistä muutostarpeista tai skenaarioita erilaisista tuntijakomalleista, vaan arvioinnin keskiössä on tuottaa seuranta- ja arviointitietoa kansallisten lukiokoulutuksen tavoitteiden ja tuntijaon keskinäisestä yhteydestä sekä tietoa kokeilun vaikutuksista opiskelijoiden yleissivistykseen, ylioppilastutkintomenestykseen ja jatko-opintopolkuihin sekä aiempaa valinnaisempien opintojen koettuun mielekkyyteen. Rekisteriaineistojen, aiempien ja uusien kyselyjen sekä haastattelujen avulla selvitetään kokeilun vaikutuksia lukioiden perustehtävässä onnistumiseen sekä mahdollisia eroja valtakunnallista tuntijakoa ja tuntijakokokeilua noudattavien opiskelijoiden opiskelukokemuksissa, opinto- ja ylioppilastutkintomenestyksessä sekä jatko-opinnoissa on havaittavissa. Arviointi tuottaa myös tietoa kokeilun merkityksestä lukioiden henkilöstön työhön ja lukioiden toimintaan sekä tuntijakokokeilumallin toimivuudesta lukioissa eri puolilla Suomea.

Arviointiaineistoa hankitaan kyselyin ja haastatteluin sekä yhdistelemällä olemassa olevaa tietoa. Kehittävän arvioinnin periaatteiden mukaisesti arvioinnissa osallistetaan arvioinnin kohteena olevia opiskelijoita ja henkilöstöä sekä kuvataan mahdollisia hyviä käytänteitä. Arvioinnin tuloksista annetaan palautetta tuntijakokokeilussa mukana olleille lukioille. Arviointitulokset tuntijakokokeilun vaikutuksista hyödyttävät lukioiden lisäksi välillisesti myös korkeakouluja ja muita jatko-opintoja tarjoavia tahoja sekä viime kädessä suomalaista yhteiskuntaa ja työelämää.

4. Arviointikohteet ja -kysymykset

Tuntijakokokeilua koskevan arvioinnin kohteena on lukion tuntijakokokeilun toimivuus suhteessa lukiolle säädettyihin perustehtäviin yleissivistävänä ja jatko-opintoihin valmistavana sekä kasvatustehtävän omaavana oppilaitoksena. Arvioinnin kohderyhmät ovat kokeilussa mukana olleet opiskelijat ja henkilökunta.

Koska tuntijakokokeilua on aiemmin selvitetty opetus- ja kulttuuriministeriössä vuonna 2019, nyt toteutettava arviointi on luonteeltaan seuranta-arviointi, jossa kootaan yhteen aiempia ja tässä hankittuja tuloksia sekä syvennetään aineiston tarkastelua lukion perustehtäviin erityisesti yleissivistyksen ja jatko-opintojen näkökulmasta. Tuntijakokokeilulukioiden opiskelijoiden ja henkilöstön kokemusten lisäksi tarkastellaan opiskelijoiden opintovalintoja ja -menestystä. Arvioinnin keskiössä ovat siten tuntijakokokeilulukioiden opiskelijoiden ja henkilöstön kokemusten lisäksi muutokset lukion päättötodistuksen ja ylioppilastutkinnon arvosanoissa. Lisäksi tarkastellaan tuntijakokokeiluvuosina lukion aloittaneiden nuorten sijoittumista jatko-opintoihin.

Arviointiasetelma koostuu kyselyistä ja rekisteritiedoista sekä niitä täydentävistä haastatteluista.

Alkupalvella 2020 toteutettavan kyselyn avulla selvitetään tuntijakokokeilun kokemuksia lukion päättäviltä, keväällä ylioppilastutkintonsa loppuun suorittavilta opiskelijoilta. Vastaava kysely lähetetään myös lukioiden henkilöstölle (rehtorit, opettajat ja opinto-ohjaajat).

Opiskelijakyselystä saatua aineistoa tarkastellaan yhdessä eri rekistereistä saatavan tiedon avulla. Aineistoja yhdistelemällä tuotetaan tietoa tuntijakokokeiluun osallistuneiden ja valtakunnallista tuntijakoa noudattaneiden opintovalinnoista ja -menestyksestä sekä ylioppilastutkinnossa kirjoittamista aineista. Saatua tietoa voidaan verrata valtakunnallisiin keskiarvoihin. Kokeilussa mukana olleille lukioille toimitetaan näistä lukiokohtaiset tulokset.

Kyselyaineistoa analysoitaessa hyödynnetään opetus- ja kulttuuriministeriön vuonna 2018 toteuttamien, kokeilussa mukana olleille toisen vuoden opiskelijoille ja lukioiden henkilökunnalle suunnattujen kyselyjen tuloksia. Arvioinnin näkökulmasta vuonna 2020 kokeilulukioiden henkilöstölle tehdyt kyselyt sekä opiskelija- ja henkilöstöhaastattelut auttavat syventämään ymmärrystä tuntijakokeilun vaikutuksista.

Keskeiset arviointikriteerit Lukion opetussuunnitelman perusteisiin (2015, 12) pohjautuen ovat

- Lukiokoulutuksen yleissivistävä tehtävä
- lukiokoulutuksen opetus- ja kasvatustehtävä sekä
- lukiokoulutuksen tuottamat yleiset jatko-opintovalmiudet.

Lukiokoulutuksen tehtäviin liittyy lukuisia joukko arvoja, jotka sisältyvät yllä lueteltuihin kriteereihin ja vaikuttavat eksplisiittisesti siihen, miksi ja missä laajuudessa eri oppiaineita lukioissa opiskellaan ja miten ajankohtaisia kasvatus- ja opetushaasteita lukioissa kohdataan. Näitä arvoja on kuvattu laajemmin Lukion opetussuunnitelman perusteissa (2015). Lukioiden arvoperustaa konkretisoidaan lisäksi lukioiden omissa opetussuunnitelmissa kuvatuissa aihekokonaisuuksissa.

Lukioiden tuntijakokokeilua koskevan arvioinnin keskeiset arviointikysymykset ovat:

- Mitä tuntijakokokeilusta on seurannut opiskelijoille?
  - Miten kokeiluun eri vuosina osallistuneet opiskelijat näkevät jälkikäteen tuntijakokokeilun yleissivistyksensä ja jatko-opintojensa näkökulmasta?
  - Miten opiskelijoita on ohjattu käyttämään tuntijakokokeilumahdollisuutta ja millaisia eroja ohjauksessa on ollut?
  - Millaisia eroja on kokeiluun osallistuneiden ja osallistumattomien opiskelijoiden opiskelukokemusten ja arvosanojen välillä? Erosivatko arvosanat ja kokeilukokemukset kokeilulukioiden välillä verrattuna aiempiin vuosiin? Paranivatko pakollisten aineiden arvosanat niillä opiskelijoilla, jotka valitsivat osan oppiaineista kokeilun avulla pois opinnoistaan? Oliko havaittavissa muutoksia ylioppilastutkinnossa kirjoitetuissa aineissa ja niiden arvosanoissa?
  - Miten tuntijakokokeilussa mukana olleet ovat sijoittuneet jatko-opintoihin verrattuna valtakunnallista tuntijakoa noudattavien lukio-opinnot suorittaneisiin?

- Millaisia vaikutuksia nykyistä laajemmalla valinnaisuudella on erilaisten lukioden toimintaan, toimintakulttuuriin ja toimintaedellytyksiin sekä henkilöstön työhön?
  - Miten toimivina nykyistä valinnaisempaa tuntijakoa ja yksilöllisempiä opiskeluvaihtoehtoja pidettiin opiskelijoiden, opettajien, opinto-ohjaajien ja rehtoreiden mielestä?
  - Millaisia vaikutuksia kokeilulla on ollut eri oppiaineiden opetustuntimääriin?
  - Millaiset tekijät selittävät lukiokohtaisia eroja tuntijakokokeiluun osallistuneiden opiskelijoiden määrissä?

- Miten tuntijakoa pitäisi tuntijakokeilusta saatujen kokemusten perusteella kehittää?
  - Millaisia kehittämistarpeita tuntijakokokeilun perusteella kohdistuu tulevaisuudessa lukion yleissivistävään ja jatkokoulutusvalmiuksia antavaan tehtävään?
  - Millaisia uhkia ja mahdollisuuksia tuntijakokokeilu sisälsi lukion keskeisten tavoitteiden ja arvojen toteuttamisen kannalta?
  - Miten lukion tuntijakoa pitäisi tulevaisuudessa kehittää opiskelijoiden ja henkilöstön näkökulmasta?
  - Millaisia haasteita tai etuja nyt kokeiltu tuntijakoko aiheuttaisi erityisen tehtävän saaneille lukioille, ruotsinkielisille tai esim. pienille ja eri puolilla Suomea oleville lukioille? Miten yleistettäviä kokeilussa mukana olleiden lukioden kokemukset ovat: Olisiko nykyisenkaltainen tuntijakokokeilu mahdollista toteuttaa kaikissa Suomen lukioissa?

5. Arviointiaineisto, sen hankinta ja analysointi

Arvioinnin tausta-aineistoina käytetään opetus- ja kulttuuriministeriön keväällä 2018 toteuttamia kyselyjä vuonna 2016 opintonsa aloittaneille (vastaajissa myös jonkin verran vuonna 2017 aloittaneita) lukiolaisille ja henkilöstölle. Vastaavat Karvin laatimat ja mm. Terveystieteen- ja hyvinvoinnin laitoksen kouluterveyskyselyssä käytetyillä, jaksamiseen liittyvä taustakysymyksiä hyödyntävät Webropol-kyselyt suunnataan keväällä 2020 vuonna 2017 opintonsa lukioissa aloittaneille.

Kokeilulukioden opiskelijoille suunnatun kyselyn rinnalla lähetetään otosperustaisesti toteutettavat vastaavat, mutta suppeammat kyselyt valtakunnallista tuntijakoa noudattavien lukioden sekä kokeilutuntijakoa noudattavien lukioden verrokkilukioden opiskelijoille.

Lisäksi toistetaan kokeilulukioden sekä edellä mainittujen vertailulukioden henkilöstölle suunnattu kysely. Aiemmassa henkilöstölle suunnatussa opetus- ja kulttuuriministeriön laatimassa kyselyssä vastausprosentti jäi pieneksi ja moni vastaaja totesi, että tuntijakokokemuksia kysyttiin liian aikaisessa vaiheessa. Kyselyjen avulla on myös mahdollista saada vertailutietoa opiskelijoiden ja henkilöstön aiempiin vastauksiin, verrata nyt saatavia vastauksia THL:n kouluterveyskyselyn jaksamista koskeviin valtakunnallisiin tuloksiin sekä seurata mahdollista tuntijakokokeiluun liittynyttä asenteiden muutosta.

Toisen keskeisen aineiston muodostavat kokeiluun osallistuneiden ja valtakunnallisen tuntijaon mukaan edenneiden nuorten päättötodistukseen sekä ylioppilastutkintoon

sisältyneet oppiaineet ja niiden arvosanat. Näitä koskevat tiedot hankitaan opiskelijanumeron perusteella KOSKI-tietovarannosta. Tiedonkeruuta varten opiskelijoiden identifiointitiedot on pyydettävä kokeilulukioidelta.

Kolmas aineisto koostuu tuntijakokeilulukioiden opiskelijoiden ja henkilöstön haastatteluista ja ryhmäkeskusteluista. Niiden tarkoituksena on syventää ja täydentää kyselyistä ja rekistereistä saatua tietoa sekä auttaa hahmottamaan kehittämiskohteita. Haastattelut toteutetaan yksilö- ja ryhmähaastatteluina noin viiden-kuuden erilaisen lukion sijaintipaikkakunnilla.

Neljänneksi hankkeessa selvitetään tuntijakokeilulukioiden opiskelijoiden jatko-opintopolkuja Opetushallituksen ylläpitämän opintopolkurekisterin avulla sekä selvitetään kokeiluun osallistumisen sekä ainevalintojen mahdollista yhteyttä niihin. Tavoitteena on myös tarkastella kokeilulukioiden nuorten jatko-opintopolkujen mahdollisia eroja valtakunnallista tuntijakoa noudattaneiden lukion suorittaneiden nuorten opintopolkuihin, mikäli se rekisteriaineistoja hyödyntämällä on mahdollista.

Arviointiaineiston hankinta:

Kysely v. 2017 aloittaneille kokeilulukioiden ja valtakunnallista tuntijakoa noudattavien lukioiden opiskelijoille	tammikuu 2020
V. 2017 kokeilulukioissa aloittaneiden lukiolaisten haastattelut	kevät 2020
Kysely kokeilulukioiden ja valtakunnallista tuntijakoa noudattavien lukioiden rehtoreille, opettajille ja opoille	kevät 2020
Kokeilulukioiden henkilöstön haastattelut	syksy 2020
THL:n Kouluterveyskyselyyn 2019 vastanneiden lukiolaisten vastausaineisto	syksy 2020
Lukioiden päättötodistusten oppiaineiden ja arvosanojen kokoaminen kokeiluun osallistuneiden ja osallistumattomien osalta / KOSKI-tietovaranto	vuodenvaihde 2020-2021
Ylioppilastutkinnon oppiaineiden ja arvosanojen kokoaminen kokeiluun osallistuneiden ja osallistumattomien osalta / KOSKI-tietovaranto	vuodenvaihde 2020-2021 + aineiston täydennys kesä 2021
Jatko-opintopaikat kokeiluun osallistuneiden ja osallistumattomien osalta / Opintopolkurekisteri	syksy 2020 ja 2021

Kyselyaineistojen käsittelemisessä hyödynnetään Spss-, R- ja taulukkolaskentaohjelmia. Nauhoitetut ja tarpeellisin osin litteroidut tai ylöskirjatut haastattelut käsitellään laadullisin menetelmin.

6. Arviointihankkeen organisointi ja aikataulu

Arviointi toteutetaan 1.10.2019 – 31.12.2021 välisenä aikana. Hankkeessa työskentelee 3 henkilöä: projektipäällikkö, suunnittelija ja metodikko.

Lisäksi hankkeen toteuttamisen tueksi ja kehittämissuositusten laadintaan osallistetaan ulkoinen arviointiryhmä, jonka nimittää Karvin johtaja. Arviointiryhmän tehtävänä on toimia projektipäällikön tukena keskustellen sekä osallistuen soveltuvin osin hankkeessa kerättävän aineiston tulkintaan, haastattelujen toteuttamiseen sekä kehittämissuositusten laadintaan.

Esitys arviointiryhmän kokoonpanoksi:

pj. Jouni Välijärvi, professori emeritus, Koulutuksen tutkimuslaitos
Toni Ahva, koulutuspoliittinen asiantuntija, Suomen lukiolaisten liitto
Helena Kasurinen, projektipäällikkö, Laurea ammattikorkeakoulu
Kirsti Koski, rehtori, Jyväskylän normaalikoulu
Jari Salminen, dosentti, yliopistonlehtori, Helsingin yliopisto
Kyösti Värri, erityisasiantuntija, Kuntaliitto

Arvioinnin päävaiheet ovat:

- 1) Vuonna 2017 (ja 2016) lukion aloittaneille suunnattavat kyselyt,
- 2) vuonna 2017 (ja 2016) lukion aloittaneiden kokeilulukioiden opiskelijoiden haastattelut,
- 3) kyselyt kokeilu-, verrokki- ja vertailulukioiden henkilöstöille
- 4) kokeilulukioiden ja mahdollisesti myös verrokki- ja vertailulukioiden henkilöstöjen haastattelut
- 5) kysely- ja haastattelutulosten analysointi,
- 6) rekisteritietojen hankinta ja yhdistäminen kyselytietoihin,
- 7) arviointiraportin ja kehittämissuositusten laatiminen,
- 8) lukiokohtaisten tulosten lähettäminen sekä
- 9) tuloksista tiedottaminen.

Taulukko 2. Hankkeen aikataulu 1.10.2019-31.12.2021

	Ajankohta
Hankesuunnitelma, budjetti ja rahoituspäätös	loka-joulukuu 2019
Aiheeseen liittyvän tutkimustiedon kartoitus	syksy 2019-
Lukioiden tiedottaminen kyselystä	joulukuu 2019
Yhteyshenkilöiden hankkiminen ja informointi kyselyn toteuttamista varten	joulukuu 2019
Opiskelijakyselyn ja organisointiohjeiden laatiminen & testaus	marras-joulukuu 2019
Kokeilulukioiden opiskelijoiden opiskelijanumerojen sekä tietojen yhdistämiseen ja tietosuojaan liittyvien kysymysten selvittäminen, mahdollisten lupien hakeminen	marras-joulukuu 2019
Suunnitelman laatiminen aineistojen hankinnan ja niistä saatavien tietojen yhdistämisestä: kyselyvastausten yhdistäminen rekisteritietoon ja niihin liittyvien mahdollisten lupien hankinta	Kevät 2020
Kyselyn ja sen ohjeistusten lähettäminen v. 2017 kokeilulukiossa aloittaneille, karhukierrokset	tammi-helmikuu 2020
Kyselyjen ja ohjeistusten laatiminen ja lähetys lukioiden henkilöstölle, karhut	helmi-maaliskuu 2020
Arviointiryhmän rekrytointi, perehdytys ja työskentelyn käynnistäminen	helmi-maaliskuu 2020
Haastattelujen sopiminen v. 2016 ja 2017 opintonsa kokeilulukioissa aloittaneiden kanssa	maaliskuu 2020
Haastattelujen sopiminen lukioiden henkilöstön kanssa	maaliskuu 2020
Opiskelija- ja henkilöstökyselyjen tulosten purku taulukoiksi ja alustava tarkastelu haastattelujen täsmentämistä varten.	maaliskuu 2020
Haastattelukysymysten laatiminen kokeilulukioissa 2017 aloittaneille lukiolaisille ja henkilöstölle	maalis-huhtikuu 2020
v. 2017 kokeilulukioissa aloittaneiden opiskelijoiden ja henkilöstön haastattelut	huhtikuu 2020
Haastattelujen purku ja jäsenitys teksteiksi tai taulukoihin	Huhti-kesäkuu 2020
Yhteenveto lukiokohtaisista tuloksista ja niiden lähetys lukioille	Toukokuu 2020
Kyselyvastausten purku tekstipätkiksi	kevät – 2020

Kyselyvastausten purkaminen Exceliin ja tulosten analysointi teksteiksi ja kuvioiksi	(kevät 2020-) syksy 2020
Arviointiraportin dispositio	syksy 2020
Rekisteri- ja tilastotietojen hankinta (Koski, kokeilulukiot, Tilastokeskus, Opintopolku)	syksy 2020
Yo-tutkinnossa suoritettujen aineiden sekä arvosanojen vertaaminen kokeilussa mukana olleiden ja valtakunnallista tuntijakoa noudattaneiden välillä (lukiossa 2016 ja 2017 aloittaneet vuosiluokat) ja tulosten kirjoittaminen	syksy 2020 (syksyn 2020 yo-kirjoitusten tulosten julkaisemisen jälkeen) – kevät 2021
Kokeiluun osallistuneiden ja valtakunnallista tuntijakoa noudattaneiden jatko-opintoihin sijoittumisen selvittäminen (lukiossa 2016 ja 2017 aloittaneet vuosiluokat) ja vertaaminen	syksy 2020-
THL:n kouluterveyskyselyaineiston vertaaminen tuntijakokokeilusta kerättyyn vastausaineistoon	syksy 2020- kevät 2021
Arviointiraportin laatiminen	kevät 2021
Lukioille palaute lukiokohtaisista jatko-opintopaikoista	kevät 2021
Mahdollinen täydentävän tilastoaineiston hankinta	
Kehittämissuosituks	syksy 2021
Arvioinnista tiedottaminen OKM:lle	syksy 2021
Raportin kielenhuolto, käännökset ja taitto + painatus	syksy 2021
Tiedotustilaisuus ja muu viestintä	marras-joulukuu 2021

7. Viestintä ja tiedottaminen arviointihankkeen eri vaiheissa

Arvioinnissa tuotetaan opetus- ja kulttuuriministeriölle lukion tuntijakoa koskevaa arviointitietoa. Arviointitieto palvelee koulutuspoliittista päätöksentekoa tarjoamalla tausta- ja kokeilutietoa tuntijaon kehittämiseksi. Päätäjien lisäksi arvioinnin tulokset hyödyttävät tuntijakokokeilussa mukana olleita koulutuksen järjestäjiä, jotka saavat kyselyistä omaa lukiotaan koskevaa palautetietoa kokeilusta. Viestinnässä tulee korostaa, että tuntijakoa ei olla tällä hallituskaudella muuttamassa.

Tekeillä olevasta arvioinnista sekä sen etenemisestä viestitään aktiivisesti kokeilulukioille arvioinnin toteuttamiseksi ja heitä koskevista lukiokohtaisista tuloksista. Kokeilulukioille lähetetään myös arviointiraportti tai linkki sähköiseen raporttiin. Lisäksi arvioinnista viestitään Karvin omissa viestintäkanavissa (verkkosivut, Facebook, Twitter) sekä muilla tavoin julkisuuteen sen mukaan kuin opetus- ja kulttuuriministeriön kanssa asiasta myöhemmin sovitaan: esimerkiksi keväällä 2020 on tarkoitus järjestää tuntijakokokeiluun osallistuneille lukioille seminaari, jossa on mahdollisuus esitellä mm. tätä seuranta-arviointia. Karvissa hankkeen viestinnästä vastaavat projektipäällikkö ja arviointisuunnittelija yhteistyössä tiedottajan kanssa.

Arvioinnin päätyttyä järjestetään julkistustilaisuus. Tuloksista, johtopäätöksistä ja kehittämissuosituksista viestitään tulosten julkistamisen jälkeen Karvin viestintäkanavien lisäksi muiden toimijoiden tapahtumissa. Arviointiryhmän jäsenet ovat osaltaan tärkeä tuloksista viestijä.

Arvioinnista tuotetaan arviointiraportti sekä tarvittaessa myös tiivistelmä.

8. Arviointihankkeen riskienhallinta ja laadunvarmistus

Tämä hanke toteutetaan Opetus- ja kulttuuriministeriön rahoituksella (150 000 €, joka jakautuu kolmelle vuodelle á 50 000 €/vuosi) vuosina 2019-2021. Hankkeessa noudatetaan Karvin sisäisiä laadunvarmistuksen käytänteitä ja teema-arviointien toteuttamiseen liittyviä ohjeistuksia.

Arvioinnin keskeiset riskit liittyvät aikataulutukseen ja henkilöstöresursseihin: Hankkeen aikataulu on tiukka ja hankehenkilöstö kuormittuu erityisesti vuodenvaihteessa 2019-2020, jotta tammikuun puoliväliin mennessä onnistutaan laatimaan ja lähettämään opiskelijakyselyt lukioihin. Kyselyjen ajoittamisella pyritään turvaamaan se, että vastaajiksi saadaan lukioiden abiturientit ennen kuin he jättävät lukion.

Arvioinnin nopea valmistelu edellyttää panostamista riittäviin henkilöstöresursseihin. Arviointisuunnittelijan ja metodikon mukana olo useissa muissa Karvin hankkeissa edellyttää hyvää ajankäytön suunnittelua mutta myös joustavia ratkaisuja erilaisten aikataulujen yhteensovittamisessa. Hankkeessa on siksi varauduttava ulkopuolisen työvoiman tai harjoittelijoiden rekrytointiin tarvittaessa, mikäli eri hankkeiden aikataulujen yhteensovittaminen ei ole mahdollista.

Aikataulusyistä hankkeen alkuvaiheessa ei voida hyödyntää suunnittelu- tai arviointiryhmää, vaan arviointi- tai asiantuntijaryhmä(t) kootaan vasta kyselyjen laatimisen ja lähettämisen jälkeen. Siten kehittävän arvioinnin periaatteiden mukainen monitahoisuus ei suunnitteluvaiheessa toteudu optimaalisesti.

Arvioinnin onnistumisen näkökulmasta on erityisen tärkeää huolehtia tietosuojakysymyksistä. Aikataulujen ja aineistonkeruun kannalta keskeistä on, että kokeilussa mukana olevien opinto- ja opintomenestykseen, ylioppilastutkinnon suorittamiseen sekä jatko-opintoihin hakeutumiseen liittyviä tietoja voidaan selvittää suoraan Koski-tietovarannosta tai muista rekistereistä ilman asianosaisten erillistä suostumusta. Tiedonkeruut on laadittava siten, että tuntijakokokeilussa mukana olevien lukioiden opiskelijoiden kyselyvastaukset onnistutaan yhdistämään Koski-järjestelmän tietoihin.

Tiedottamisessa on tärkeää huolehtia siitä, että arviointihankkeen toteuttaminen ei synnytä väärinkäsityksiä siitä, että tuntijakoon olisi lähitulevaisuudessa kohdistumassa muutoksia.

Aineistot tulee järjestää siten, että aiempia ja uusia kyselytuloksia voidaan verrata keskenään. Nyt tehtävässä kyselyssä on myös pystyttävä erottamaan tuntijakokeilussa mukana olleet ja valtakunnallista tuntijakoa kokeilulukioissa noudattaneet opiskelijat.

Koski-tietovarantoa hyödyntämällä voidaan lyhentää kyselyjä ja yhdistellä kokeilussa mukana olevien henkilöiden tietoja, ilman että heitä tai lukioiden hallintoa jouduttaisiin kuormittamaan turhalla, jo olemassa olevien tietojen keräämisellä. Rekisterin hyödyntämiseksi ja kyselyn onnistumiseksi lukioilta joudutaan kuitenkin pyytämään tuntijakokokeilulukioiden abiturienttien sähköpostiosoitteet ja opiskelijanumerot tai/ja nimet yhteystietoineen, jotta heidät tavoitetaan kyselyn lähettämistä ja jatkohaastattelujen sopimista varten. Ellei tämä tietosuojasyistä onnistu, Karvi pyytää lukioita lähettämään näiden tietojen keräämiseksi kyselylinkit suoraan opiskelijoille. Tämä puolestaan kuormittaa lukioita ja voi vähentää vastausten määrää.

9. Henkilötietojen käsittely arviointihankkeessa

Hankkeeseen liittyvien tiedonkeruiden ja viestinnän organisointi edellyttää henkilötietojen käsittelyä. Käsiteltävät tiedot ovat:

- Arvioinnin yhteyshenkilöiden yhteystiedot
- kokeilulukkioiden vuosina 2016 ja 2017 aloittaneiden opiskelijoiden yhteystiedot, opiskeltuja oppiaineita sekä opintomenestystä koskevat tiedot ja ylioppilastutkinnon arvosanatiedot sekä jatko-opintoja koskevat tiedot
- kokeilulukkioiden henkilöstön yhteystiedot
- arvioinnin toteutukseen ja vaikuttavuuteen liittyvien seminaarien osallistujien ilmoittautumistiedot
- arviointiryhmien jäsenten palkkionmaksua varten tarvittavat tiedot.

Henkilötietojen käsittely perustuu henkilöiden suostumukseen, jonka he antavat suostuessaan yhteyshenkilöksi, vastatessaan kyselyihin ja haastatteluihin tai tilaisuuksiin ilmoittautuessaan. Arviointiryhmien jäsenten osalta käsittely perustuu heidän kanssaan tehtävään sopimukseen. Henkilötietoja käsittelee hankehenkilöstö (projektipäällikkö, arviointisuunnittelija, metodikko) sekä henkilöstöhallinto.

Henkilötietojen käsittely ei aiheuta merkittäviä riskejä henkilöille, joiden tietoja käsitellään. Riskiä pienennetään edelleen käyttämällä tarvittaessa esimerkiksi opiskelija- tai vastaajien koodinumeroita tietoja yhdisteltäessä, suojattua sähköpostia henkilötietojen välittämiseen ja minimoimalla kerättävien henkilötietojen määrä. Arvioinnin päätyttyä ja arviointiaineistojen arkistoinnin jälkeen vastaajien, arvioinnin yhteyshenkilöiden ja seminaarien osallistujien yhteystiedot tuhoetaan.

Opiskelijoilta ja henkilöstöltä kerätyn aineiston mahdollista jatko- tai tutkimuskäyttöä varten koodatut aineistot säilytetään Opetushallituksen tietoturvaohjeistusten mukaisesti.

LÄHTEET

Hautamäki, J. et al. Lukiolaisten jatkokoulutusvalmiudet korkeakoulutuksen näkökulmasta. Koulutuksen arviointineuvoston julkaisuja 2012:59. Jyväskylä 2012.

Lukioasetus 1998/810 <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2018/20180714>. Luettu 27.9.2019.

Lukiolaki (629/1998) <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/kumotut/1998/19980629>. Luettu 27.9.2019.

Lukiolaki (714/2018) <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2018/20180714>. Luettu 27.9.2019.

Lukion opetussuunnitelman perusteet 2015. Nuorille tarkoitetun lukiokoulutuksen opetussuunnitelman perusteet. Määräys 60/011/2015. Opetushallituksen määräykset ja ohjeet 2015:48. Helsinki 2015.

Lukion tuntijakokokeilu. Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2019:22. Helsinki 2019.

Opetus- ja kulttuuriministeriö. Uusi lukio – Uskalla kehittää -kehittämishjelma. <https://minedu.fi/lukiokoulutuksen-kehittaminen> . Luettu 23.9.2019.

Silander, Tiina ja Heikki Blom. Lukion tuntijakoa koskeva keskustelu Elina Harjusen ja Päivi Kampin kanssa Opetus- ja kulttuuriministeriössä 1.11.2019.

Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen kouluterveyskysely 2018. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. <https://thl.fi/fi/web/lapset-nuoret-ja-perheet/tutkimustuloksia>. Luettu 23.9.2019.

Tulevaisuuden lukio. Valtakunnalliset tavoitteet ja tuntijako. Opetus- ja kulttuuriministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2013:14. Valtioneuvosto 2013.

Turunen, H. et al. Lukiokoulutuksen opetussuunnitelman perusteiden ja tuntijaon toimivuuden arviointi. Koulutuksen arviointineuvoston julkaisuja 2011:55. Jyväskylä 2011.

Valtioneuvoston asetus 942/2014 lukiolaissa tarkoitetun koulutuksen yleisistä valtakunnallisista tavoitteista ja tuntijaosta. Finlex. <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2014/20140942>. Luettu 27.9.2019.

Yleisradio. Uudet suurlukiot aloittavat säästöpainneissa. 8.1.2015. <https://yle.fi/uutiset/3-7723575>. Luettu 9.10.2019.

Valtioneuvoston asetus (942/2014) lukiolaissa tarkoitetun koulutuksen yleisistä valtakunnallisista tavoitteista ja tuntijaosta. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2014/20140942?search%5Btype%5D=pika&search%5Bpika%5D=valtioneuvoston%20asetus%20tuntijako>. Luettu 27.9.2019.

Lukiolaisten Liitto 11.11.2018. <https://yle.fi/uutiset/3-10502976>). Luettu 23.9.2019.

LIITTEET

Hankebudjetti